

شماره نهم — نامه دینی علمی اخلاقی طبی ادبی

ندای ترقی

رجب ۱۳۵۰

آذر ۱۳۱

تاریخ تأسیس فروردین ۱۳۰۸

(مجله لقمان)

(نوامبر ۱۹۳۱)

مقالات عام المنفعه پذیرفته میشود

صاحب امتیاز دکتر لقمان مبین — مدیر حاجی سید محمدعلی نجفیان رضوی

مدیر در حک و اصلاح و درج مقالات آزاد و مسترد نخواهد شد

وجه اشتراک ۱۸ قران رایج وقت و در خارجه ۵ روپیه انگلیس

محل اداره — شاه رضا — کوچه ارک

عنوان مراسلات مشهد نجفیان رضوی

NEDAY TARAGHI MECHED

تک شماره در مشهد دو قران در خارج باضافه وجه پست

ماهی یک شماره در ۲۰ صفحه طبع و توزیع میشود

مشهد . مطبعه ایران

(فهرست مندرجات)

شماره ۵

ندای ترقی

صفحه ۱۹۳

سال سوم رجب ۱۳۵۰ آذر ۱۳۱۰ شماره (۹)

بسم الله الرحمن الرحیم

رجبیه

موشح بنام مدیر مجله

م ماه رجب آمد شده آفاق دگر گون — رایات موالید بلند از علویون

د در هر سری از طلعت او شوری ایجاد — ماه رتبی از موکب آن عیشی مقرون

ی یک شمه بس از وصف جلالش که بمحشر — از عرش رسد بانگ که این الرجبیون

ر رخسار وی آراسته با مرحمتی خاص — زانوار جلال و عظمت خالق بیچون

م محمود جنان گشته زمین دوم اینماه — از مولد مسعود شهنشاه همایون

ج جان دو جهان مظهر حق هادی ایمان — از بحر امامت دهمین گوهر مخزون

ل لامع زسراپای وی انوار الهی — خورشید چه حربا بجمالش شده مفتون

ه هستی همه از هستی او کامروا شد — روزی که تولد شده با طالع میمون

ن نام و نسبش هست علی پور محمد — کز او همه بنیان ضلالت شده وارون

د در روز دهم از نهمین جلوهٔ یزدان — بین عالم امکان همه آراسته اکنون

ا آنشاه که از سطوت او کاسته شد کفر — وز شوکت او رونق اسلام شد افزون

ی یکتا خلف پاک رضا کش زسخا کف — بر درگه او جود سر افکنده و مرهون

ت تابنده مه برج امامت که ز اجلال — افسانه بود در بر او فرّ فریدون

ر رست از چمن احمدیش نام گرامی — چون سرو قد حیدریش قامت موزون

ق قرآن شده تکمیل چه در سیزدهم روز — در کعبه تولد شده آن لؤلؤ مکنون

ی یعنی علی آن اول من آمن بالله — کز دیدن ایلای جمالش همه مجنون

ن تا گشته عیان درّ رخش از صدف مام — جاری ز مبین رحمت او بود چه جیحون

ج جا دارد اگر کعبه از این مولد مسعود — یکباره سر فخر فرازد سوی گردون

ف فلک عظمت بین که هم از ختم رسولان — در بیست و هفتم شده از رحمت مشحون

ی یاسای نبوّت شده بر خاتم او ختم — تا تکیه بر اورنگ رسالت زده اکنون

ا اندر بر تدبیرش تقدیر قضا هیچ — و افکار قدر در بر او نیست جز افسون

ن نامش شده احمد ز احد فرق یکی میم — ور رفعت او قامت افلاک بود نون

ر روزی که جز او نیست سر افراز بمحشر — شایسته بود فخر ز خیل رضویون

ض ضرب المثل امروز در ایشان بود از جاه — از ذات گرامی که بود از نجفیون

و وز نشر مجلات مفیدش بولایت — دین یافته تزئین و ضلالات شده مغبون

ی یارب رضوی هست ز درگاه تو خواهان — محشور نمائیش تو با مرتضویون

محمد رضا رضوی — محصل متوسطه شاه رضا

آثار ادبی

﴿ اثر طبع فاضل دانشمند آقای سید عباس منصوری ﴿ آل یاسین ﴾

﴿ مرد عاقل نکند میل بنوشیدن می ﴾ ﴿ مست هرگز نکند راه سلامت را طی ﴾

﴿ پند و اندرز ندارد ز مستان سودی ﴾ ﴿ سر و کارش نبود جز بدف و بربط و نی ﴾

(جفت خود را ندهد هیچ تمیز از مادر) (خلق یکسان برش آید چه زروم و چه زری)
(در نبی منع نموده است خدا خمر و قمار) (زان سبب مرد خردمند نیاشامد می)
(مست را هست بسر شور و جنون خمری) (شکمش میدر که گر نشود عارض قی)
(عقل زائل شود از آنکه بنوشد می ناب) (جهل غالب شود و مردهٔ جهل است نه حی)
(بخردان مینکنند این عمل شوم دنی) (چون زوال خرد و عقل بگردد از وی)
(بشنو پند ز منصوری آل یاسین) (مشو از مردم خمار و نه پیمانه غی)

کتب عهد عتیق وجدید یا توراة وانجیل رایج (۲)

در مقالهٔ سابقه حوادثی که برای کتاب مقدس تورات از زمان موسی علیه السلام تا قبل از زمان یوشیا اتفاق افتاده بود مطابق نصوص ومندرجات کتب عهد عتیق که باعتقاد یهود ونصاری از وحی الهی است بعرض رسید ومعلوم شد که نسخه اصلی تورات که بدست موسی علیه السلام نوشته شده بود در زمان قضات وقبل از سلطنت داود وسلیمان علیهما السلام از بین رفته ومفقود شده بود وعرض شد که آثار تجدید واحیائی که از شریعت تورات در نتیجه اقدامات داود وسلیمان بعمل آمد طولی نکشید که بسبب شیوع ارتداد وشرک وبت پرستی بین ملت بنی اسرائیل محو ونابود شد وداستانی که بعد از سلطنت سلیمان ده سبط از آن ملت سلطنتی باسم سلطنت اسرائیلی در تحت حکومت یربعام تشکیل داده ودو سبط دیگر باسم سلطنت یهودا در تحت حکومت رحبعام پسر سلیمان تجمع نمودند اکثریت تمام این ملت ومذهب رسمی حکومات آنها تا زمان یوشیا بر پرستش اصنام ومتابعت مذاهب ملل همجوار آنها از مصریها و

آشوریها وفنیقی وغیرهم که تقریباً اقتدار سیاسی ومادی در قسمت مهم از معموره در آن تاریخ نیز با این ملل بوده اداره میشده وقهراً مطابق یك اصل طبیعی که در هر عصر وتاریخ معمول بشر بوده وهست که ضعیف از قوی تقلید نماید علوم ومعارف واساس تمدن این ملت کوچك بنی اسرائیل در این قرون از همان ملل اخذ میشده واز این جهت نه تنها کاری بشریعت وکتاب موسی نداشتند بلکه چشم آنها از مشاهدهٔ اقتدار وثروت فراعنه مصر واقتدار جنگی سلاطین آشور وثروت تجارتی فنیقیها خیره شده گمان میکردند که تعبدات و تقیدات بقواعد وقوانین دین موسی منافاتی با ترقی واقتدار آنها خواهد داشت از این جهت سیاسیون آنها اعمال عداوت هم نسبت بمذهب موسی نموده وهر خرابی او کوشش واهتمام میکردند واز همین جهت است که در کتاب دویم تواریخ ایام بیان حقیقی از حال این ملت در آن تاریخ نموده که میگوید: (اسرائیل مدت مدیدی بی خدای حق و بی کاهن ومعلم وبی تورات بودند) در این مدت یعنی از بعد از سلطنت سلیمان تا زمان یوشیا که زیاده برسیصد وپنجاه سال است یکی دو واقعه هم اتفاق افتاده که در مفقود شدن آثار مذهبی ملت بنی اسرائیل دخالت داشته توضیح این مطلب محتاج بذکر یك مقدمهٔ مختصر است ونیز این مقدمه را برای توضیح مطالبی که در مقالات آتیه انشاء الله بتوفیق الهی بعرض میرسد محتاج خواهیم بود وآن مقدمه اینست که میدانید قبل از میلاد مسیح وهزار وچهار صد و پنجاه سال بعد از میلاد هم صنعت طبع کتب در بین ملل دنیا نبوده واین اختراع مفید در قرن پانزدهم میلادی در دنیا ظهور نموده واولین کتابی که بطبع رسیده در سنه ۱۴۵۳

میلادی بوده بلکه در قرن قبل از میلاد خط هم چندان شایع ومعمول نبوده وآشنایان بنوشتن از هر ملت بسیار کم واز برجسته ترین افراد ملت تشکیل میشده وخصوصاً مطابق مندرجات تواریخ ونصوص همین کتب عهد عتیق وجدید نوشتن کتب مذهبی یهود ونصاری شرایطی مخصوص داشته وهمه کس نمیتوانستند عهده دار شود بلکه جماعتی از خواص با شرایطی معین بافتخار منصب کتابت کتب مقدسه معین میشدند ووظائفی هم برای رزق آنها از بیت المال مقرربوده واین منصب کتابت کتب مقدسه یك مقام عالی با شرافتی بوده که سایرمردم بر فرض هم دارای خط بودند از نوشتن آنها ممنوع بودند بعضی از همین کاتبان کتب مقدسه هستند که در کتاب ارمیاء واشعیاء وغیر هما ونیز درکلمات حضرت مسیح مورد اعتراض وآنها را بسوء اخلاق ودروغ نوشتن ودنیا پرستی سرزنش وملامت می نمودند وآنچه را این جماعت از کتب مقدسه مینوشتند نه این بود که همه کس بتواند بمنزل خود ببرد یا تقاضای نوشتن کتابی برای خود از آنها بکند بلکه این کتب در معابد آنها در محلی مخصوص برای استفاده گذارده میشد وهر کس قابل استفاده بود لازم بود به آنمحل مراجعه کند چنانچه در زمان سلیمان محرابی باسم قدس الاقداس در مسجد اقصی برای آثار مذهبی از صندوق عهد والواح وکتب معین کرده بودند دخول در معابد یهود واستفاده از کتب در محلی که بود برای تمام ملت آزاد بود ولی جماعت نصاری مطابق تواریخ واعترافات دانشمندان خودشان بیشتر تضییق می کردند وهمه کس را از مضامین کتب مقدسه آگاه نمیکردند وتقریباً عامهٔ مردم از استفاده مندرجات کتب ممنوع بودند مگر آنچه را پاپ یا اسقف

اجازه میداد واز همین جهت بود که (لوتر) مؤسس مذهب پروتستانی که ظهور او تقریباً مقارن با اختراع صنعت طبع هم بوده مدت دو سال در منزل یك امیر آلمانی اولین ضربتی که بمخالفین خود وارد نمود این بود که کتب مقدسه را بلسان آلمانی ترجمه وطبع کرده ومنتشر نمود وبعد از او هم بالسنه دیگر منتشر شد وبمردم حالی کردند که بعضی از مطالبی که پاپها مردم را به آنها وادار میکنند ربطی بتعالیم انجیل ندارد واز مخترعات خودشان است پس از آنچه عرض شد واضح میشود که نسخ کتب مذهبی یهود ونصاری در قبل از میلاد وبعد از میلاد تا زمان اختراع صنعت طبع وظهور لوتر از معابد تجاوز نمیکرده وتحت نظر یك عده مخصوصی بوده وکتابت آنها را هم اشخاص مخصوصی عهده دار میشدند ومطابق مندرجات کتب عهد عتیق محل کتب مقدسه و آثار مذهبی یهود بعد ازبنای مسجد اقصی تا زمان (بخت النصر)(نبوکدنصر) درهمان مسجد اورشلیم بوده نتیجه همین مطلب وغارتی که از این مسجد بسبب تهاجم مشرکین در قرون بین سلیمان ویوشیا شد این بود که یوشیا از بدو سلطنت خود تا سال هیجدهم کمال اهتمام را در پیدا کردن نسخه از تورات نمود و بدست نیاورد تا آنکه در سال هیجدهم از سلطنت او حلقیای کاهن مدعی شد که سفری ار تورات را دز بیت المقدس پیدا کرده چنانچه در مقاله آتیه انشاء الله بعرض میرسد نادر بودن کتب مذهبی و آثار ملی در قرون قبل از میلاد بسبب طبع و شایع نبودن خط و جهاتی که بعرض رسید اختصاص بملت بنی اسرائیل ندارد سایر ملل هم کم و بیش مورد این حوادث شدند چنانچه کتب مذهبی ایرانیان و کتب تاریخی آنها در تهاجم اسکندر مقدونی

بطوری از بین رفت که دیگر اثری از آنها معلوم نشد و هکذا در بعضی ملل دیگر نهایت حوادثی که برای این ملت کوچك بنی اسرائیل اتفاق افتاده بیشتر لطمه به آثار مذهبی آنها زده چون امتیاز این ملت فقط از جهت مذهب بوده و نیز از مقدمه فوق معلوم شد که تحریف کتب و تغییر مضامین او با وضعیتی که در آنزمان معمول بوده در صورتیکه جماعت کتبه و کسانی که عهده دار این مطالب بودند فاسد الاخلاق می شدند کار سهل و آسانی بوده و این فعل قبیح بقدری از قدماء یهود و نصاری شایع بوده که با آنهمه اهتمامی که در استتار این اعمال بعمل آمده مع ذالك کتب و دفاتر محققین از نصاری و ملل دیگر پر است از نقل این وقایع و حتی بعضی از آنها این عمل را یك مستحب دینی میدانسته و انشاء الله در مقالات آتیه اگر خداوند جل جلاله حیات و توفیق کرامت فرماید بقدری شواهد در این موضوع بعرض برسانم که برای هیچکس شك و تردیدی باقی نماند و بر خوانندگان محترم معلوم گردد که ملت نصاری با این سوابق اسلاف خودشان و آثار مذهبی عجیب که در دست دارند چگونه از وجدان خویش خجلت نکشیده و از جهل یك عده مردمان نادان بی خبر استفاده نموده بر ضد دیانت مقدس اسلام سخن میرانند (لاردنر) در جلد سیم از تفسیر خود قول فستس را که از اعظم علماء نصاری است این طور نقل میکند (قال فاستس انا انکر الاشیاء التی الحقها فی العهد الجدید آباءکم واجدادکم بالمکر وعیبوا صورته الحسنه وافضلیته لان هذا الامر محقق ان هذا العهد الجدید ما صنفه المسیح ولا الحواریون بل صنفه رجل مجهول الاسم و نسب الی الحواریین

خوفا من ان لا یعتبر الناس تحریره ظانین انه غیر واقف من الحالات التی کتبها
وادی المریدین بعیسی ایذاء بلیغاً بان الف الکتب التی توجد فیها الاغلاط
والتنا قضات انتهی) عبارت فوق از کتاب اظهار الحق تالیف فاضل جلیل
مرحوم شیخ رحمت الله هندی بعرض رسید که آنمرحوم بلا واسطه از کتاب
تفسیر (لاروتر) نقل میفرماید وخلاصه بیان این عالم حقیقت گوی مسیحی که
در قرون اولیه بعد از مسیح یعنی در قرن چهارم زندگی میکرده پس از اعتراض
باعمال اسلاف خودشان این است که میگوید اینمطلب معلوم است که این
اناجیل معمولی از تألیف مسیح وحواریون نیست بلکه شخص غیر معلومی
تالیف کرده وبرای اینکه مردم قبول کنند وخیال نکنند که نویسنده اینها واقف
بحالاتی که نوشته نبوده بحواریین وقدیسین نسبت داده و تابعین عیسی مسیح را
باین عمل خود اذیت بسیاری کرده که کتبی را که پر است از اغلاط ومتناقضات نوشته وبمقامات عالی منسوب داشته فاعتبرو یا اولو الابصار وبعد از
عرض این مقدمه حال بر میگردیم بمقصود عرض شد که بعد از سلطنت
سلیمان تا زمان یوشیا یکی دو واقعه اتفاق افتاده که در فقدان آثار مذهبی
یهود دخالت داشته وشرح او را انشاء الله در شمارهٔ آتیه تقدیم میکنم والحمد
لله حمداً دائماً کما هو اهله ومستحقه (محمد مهدی محمدی کلپایکانی)

رباعی

نقل از گلستان شیراز

قلبی دارم که یك جهانی راز است — رازی دارم که قابل ابراز است
جسمی دارم که درخور کاستن است — روحی دارم که مایل پرواز است

انعکاسات نظم آستانهٔ قدس

بدیهی است بر احدی از اهالی حساس خراسان مخفی نیست وضعیات آستان قدس تا حدود سنهٔ (۱۳۰۴) درهم وبرهم وبدون نظم واساس صحیحی بود بطوری که تمامی عایدی مصرف می شد بعلاوه بر طبق اظهارات اولیاء امور آستانه بالغ بر دویست هزار تومان هم مقروض بوده وبطور حتم آن احتیاط وتزلزل وکسر بودجه در اثر عدم مراقبت تامه وتناسب اعضاء وعاملین تولیت بوده و درمقابل چنانچه همه میدانیم وقتیکه از سال (۱۳۰۵) که وضعیات آستانهٔ مقدسه مورد توجه شخص اول مملکت (اعلیحضرت پهلوی ارواحنا فداه) قرار یافت و وجودی چون آقای اسدی به نیابت ذات مقدس ملوکانه مباشرت تولیت آستان قدس را عهده دار گردیدند روز افزون کیفیت آستانه مقدسه در تکامل و به تدریج نواقصی که در کار بود بر طرف وعلاوه بر اینکه عقب ماندگی های سابق جبران از محل عایدات آستانه پس از مصرفهای داخلی وتامین احتیاجات تشکیلات جدیده بنام آستان قدس صورت یافته از قبیل دبستان متوسطه شاه رضا وبیمارستان که متجاوز از دویست هزار تومان از محل مصرف شده وهنوز همین مبلغ ها برای تکمیل آن مصرف باید بشود وقسمتهای دیگر که احتیاج ذکر ندارد بدیهی است تمامی این تشکیلات واقدامات در نتیجهٔ حسن مراقبت وجدیت وفعالیت آقای اسدی وسایر آقایان محترم متصدیان امر است البته خاطر محترم اولیای معظم دولت آبرومند پهلوی مستحضر است آستانهٔ مقدسهٔ حضرت معصومه سلام الله علیها نیز شایان همه قسم ترقیات وتشکیلات

معارف وصحی میباشد ــ ودر نتیجهٔ تکاهل وتسامح متصدی فعلیش در بوطهٔ اجمال واهمال مانده وروز افزون وضعیتش رقت آور میشود ــ در صورتیکه سزاوار بود مقارن توجهات کاملهٔ ملوکانه باین آستان قدس نواقص آن مکان شریف ومحبط ملائکه هم در نظر گرفته شده باشد بطوریکه استانهٔ قم همدوش آستانهٔ مشهد در طریق تکامل ورفع نواقص بقدر وسع خود سیر نماید ومع الاسف پنج سال است آستانهٔ قدس رضوی رو به ترقی است وآستانهٔ اخت الرضا بنت موسی ابن جعفر سلام الله علیهم اجمعین بحال خود باقی ورو باضمحلال است ــ انتظار میرود که هر چه زودتر از طرف قرین الشرف ملوکانه عطف توجه مخصوصی شده وبوسیلهٔ انتخاب اشخاص جدی وکاری وصحیح العمل بوضع رقت بار آن آستانه خاتمه داده شود ــ در خاتمه برای مزید استحضار خاطر محترم عموم علاقمندان خلاصهٔ عایداتی که در تحت سرپرستی حضرت آقای اسدی نیابت تولیت عظمی حاصل شده ذیلاً می نگاریم تا قدر اشخاص فعال وترقی طلب معلوم شود

مراتب ذیل مأخوذ است از همان خطابه ئی که در روز نهم ابان (۱۳۱۰) که بعنوان جشن افتتاح دبستان جدید التأسیس شاه رضا در حضور والی معظم وحجة الاسلام آقای آشتیانی ومتجاوز از هزار نفر از اعیان واشراف وتجار و وجوه اهالی خود آقای اسدی ایراد فرمودند

عایدات آستانهٔ مقدسه

از پنج سال قبل بطور کلی واختصار بشرح ذیل است :

تاریخ	تومان
۱۳۰۵	۳۱۷۷۳۱
۱۳۰۶	۳۳۶۰۱۵
۱۳۰۷	۳۵۶۶۵۹
۱۳۰۸	۳۸۵۱۸٤
۱۳۰۹	٤۲۰۳۱۳
۱۳۱۰	٤۳۷۸۹۳

عایدات سال آتیه (۱۳۱۱) بواسطه تجدید یك قسمت مهم از اجارات سابق که ۱۲ ساله بوده و از امسال تجدید شده ومیشود به یك کرور تومان بالغ خواهد شد سوای عایدات جاری آستانه که بشرح فوق ذکر شده ثروت و مکنت آستانه در این پنج ساله از جهات عدیده زیادشده واز جهت ضیق صفحات مجله باین مختصر بیان قناعت نموده وبقیه را در شمارهٔ آتیه بعرض قارئین محترم مجله ندای ترقی وارباب ذوق می رسانیم بقیه دارد

آثار قدما

ما را چه از آنکه : کس بد گوید ☆ وان عیب که در ماست یکی صد گوید

ما آینه ایم هر که در ما نگرد ☆ هر نیك وبدی که گوید از خود گوید

به باید به‌یزدان رها کرد کار ☆ که حکمت بود کردهٔ کردکار

چو دشمن از تو بگفتار خوش شود خورسند ٭ بلطف گوی سخن تا فزون شود پیوند
اگر بوفق بگوئی چو قند گردد زهر ٭ وگر بعنف بگوئی چو زهر گردد قند

نقل از جریدهٔ حلاج شمارهٔ ۱۰۹ سال چهاردهم

اطلاع اداره

مجله ندای ترقی که مدت سه سال است طبع ومنتشر میشود مخصوص است به آقای مدیر محترم حضرت آقای نجفیان رضوی ـ فقط در سال اول تاسیس از شمارهٔ اول تا شماره چهار آن شرکت ثلاثه بوده ودر همان اوقات آن شرکت تصفیه وآقای مدیر محترم از نقطه نظر معارف پروری ونوع خواهی قدم همت وفتوت درمیدان این خدمت پرافتخار اسنوار وازسرمایهٔ شخصی خود صرف وخرج کرده وتا بحال بالغ بر سه هزار تومان مخارج نموده واین مؤسسه را اداره نموده علاوه براینکه تمجید اینگونه اشخاص با فتوت لازم است اعانت ومساعدت از اینگونه مؤسسات دیانتی نیز واجب است مایه هزاران از آقایان مشترکین محترم وآقایان با شهامت با دادن آبونه وهمراهی واعانه بشخص آقای مدیر وجوه را پرداخته و بهیچ عذری معاذیر نشوند که احدی با جناب ایشان شرکت نداشته وندارد

دکتر لقمان مبین ـ صاحب امتیاز مجله مذکور

﴿معما حل نشد﴾

چنانچه در نظر دارید در شمارهٔ شش معمائی درج ودو ماه فرجه داده شد اینک با مراجعه بدفتر در حدود پنجاه فقره جواب بمکتوب مشاهده میشود که متاسفانه هیچ یک تطبیق با واقع نمیشود وبعلاوه بسیاری از جوابها خطوط

نثر ومفصل ومتضمن تاویلاتی است که فقط روح را خسته میکند لهذا یکماه دیگر مهلت داده میشود وتقاضا میکنیم که آقایان ادبای محترم مراقبت فرمایند که جواب وحل معما بیش از عدد ابیات خود معما نشود ندای ترقی

(نشر علوم فلسفی از علمای عرب)

بقلم آقای حاجی سید محمد علی مبارکی اصفهانی

شرح علوم فلسفی از علمای عرب در اروپا و سبقت آنها در بعضی اختراعات و انکشافات بر علمای اروپ

یکنفر از اشخاص منصف و مورخین با اطلاع کامل (سیدلو) فرانسوی در تاریخ خود راجع بنبوغ(۱)علم در بین عرب و نشرآن از عرب در (اروپا) مطابق ترجمه نیکه (محمد علی پاشا) معروف در مصر بزبان عربی ترجمه نموده و ما عین عبارا بزبان فارسی برای قارئین محترم مجله ترجمه می نمائیم چنین مینگارد که پس از (ابو جعفر) منصور دوانقی خلیفه علوم در بین اعراب قدمهای سریع رو بترقی و نبوغ گذارد در دوره که در اروپا از آن علوم هیچ خبری نبود و در آن وقت عربها اهتمام بود در نشر علوم از برای عموم مردم و انشاء مکاتب و ترجمه کتب یونانیین نمودند مثل ترجمه کتب (ارسطاطالیس) و سقراط و جالینوس و دسقوریدس و اقلیدس و ارشمیدس و بطلیموس و ابونوبیوس و ترجمه های مذکوره را با تعلیم متن قرآن که کتاب مذهبی ایشان بود با تفاسیر آن در تمامی مدارس تدریس

---

(۱)نبوغ رسیدن باعلامرتبه علم

نمودند و در عصر هرون الرشید کلیه علما حتی علمای نصاری که در عرب بودند در خدمت او محترم و بانواع ملازمت مخصوص بودند حتی آنکه بعضی از آنها کتب فلاسفه مذکوره را بزبان عرب و سریانی هر دو ترجمه نمودند و از میان جمیع آنها بعضی در فلسفه و نجوم و ریاضیات گوی سبقت در میدان علوم بربودند وبعضی امور و امور مشکله علمیه که در کتب یونانیین نبود بقوه فکریه خود استکشاف کردند و علمای نصاری از آنها اخذ نموده در کتب خود بزبان سریانی نوشتند

حتی آنکه (ماشاء الله الفلکی) از علمای علم هیئت کتابی خود در اسطرلاب تالیف فرموده و صفحه نحاسیه و دائره فلزیه از برای نقوش آن خود اختراع نمود و احمد بن محمد النهاوندی و حجازی بن یوسف اول کسانی بودندکه در علوم رصد کتب اقلیدس را با اجتهادات مکشوفه خود بزبان عربی نوشتند و کفی در فضل و نبوغ ایشان در مرحله اختراعات و صنایع که ساعت دقیقه کرد را بتوسط آب اختراع نمودند و هرون الرشید آن ساعت را برای مباهات و شاهد بر رفعت درجهٔ علوم و فنون در نزد عربها بسوی (شرلمانیه) پادشاه فرانسه فرستاد پس از اینمقاله چنین می نویسد که ملخص آن این است که پس از نشر دین اسلامی در شرق و ممالك فرس بواسطه مجبور بودن آنها قرائت قرآن را علوم عربی در میان ممالك شرقی شیوع پیدا نمود در صورتی که اروپا از آن علوم بهرهٔ نداشت و واسطهٔ الفاظ عربی که مترجمون کتب یونانیه در کتب علمیه مندرج ساخته انطباع آن اصطلاحات بر علوم تصوریه بسهل آمد وروز بروز

تاقرن نهم میلادی کلیّه علوم و فنون و استکشافات در اوج ترقی بوده به قدریکه آنچه اختراعات در قرن پانزدهم وشانزدهم علمای فرنك در علوم وفنون نمودند عربها در تمامی آنها سبقت داشتند ولی در مرتبه کمال نبوده بلکه میتوان گفت مخترع اصلی همان عربها بودند و در اینکه اصل استکشافات از آنها بوده شکی نیست پس از این مؤلف مذکور فرانسوی مسائل چندی را که از برای خبر مطلعین از معلوم درك آن صعب است نقل نموده که مخترع آنها عربها بودند وبدین جهت علمای مخترعین عرب بر علمای مخترعین فرنك در دوقرن مذکور مرتبه عظمی ومقام شامخی را احراز نموده اند (اول) حلّ معادلات مکعبیّه واستبدال اوتار بجیوب و تطبیق جبر بهندسه وادخال خطوط مماسه در حساب مثلثات وبسیاری از این قبیل که جمیع آن در کتب خطی عرب ها مشاهده شده وسابقه از آن در کتب اهل اروپ دیده نشده (دوم) آنکه علمای علم هیئت در بغداد در دورهٔ هارون لغایت دقت ضبط نمودند حرکت اوج شمس را وتداخل فلك کواکب مرئیه را در فلك دیگر ومقدار سال را از جمیع جهات وتقدیر آن را بنحو مرسوم بغایت خوبی ضبط فرموده اند واینهم سابقه از آن در کتب فرنك واروپائیان نداشته (سوم) آنکه تقدیم جغرافیای ریاضیه وتصحیح ازیاج بطلمیوس بدست عرب واقع گردید و قبل از آن در اروپا سابقه نداشته (چهارم) در قرن ششم میلادی تاقرن شانزدهم اروپا ازوجود علمای علم فلك وهیئت ودانشمندان خوب بکلی خالی بود ودر این مدت فقط رصد خانه (۲)های عربیه در شرق قائم بود (پنجم) علمای عرب رصدخانه سمرقند را بنا نمودند وپس از صد

---

(۲) رصد خانه کلیه علوم زیجی وشیمی وغیره

سال (تیکو براجه)(۱) درسنه ۱۵۷۶ میلادی در (ارنیبوع) رصد خانه بنانمود از روی همان رصد خانه سمرقند (ششم)آنکه فرنگیها گمان کرده اند آلات منقوشه اسطرلاب از مخترعات (خواجه تیکو براجه) مذکور است و حال آنکه این آلت قبل از او در رصد خانه مراغه که عرب او را تأسیس کرده موجود بوده ودرهمان وقت مؤسسین همان زیج ورصد خانه مراغه از عربهاعارف بعلم مساحت دایك لیبدول بوده اند (هفتم) قبل از آنکه علمای علم فرنك کشف نقص تدریجی از برای میل وسط فلك البروج از آنها شهرت پیدا کنند این مسئله در کتب عربها بزمان طویل شهرت داشته (هشتم) در ابتدای قرن حادی عشر میلادی عربها مبادرت نمودند در تقدیر اعتدال بمقدار حقیقی آن که در علم هیئت مشروح است درصورتیکه در آن وقت این مسئله در میان اهل غرب وفرنگی ها غیر معین بود

(نهم) آنکه چنانچه از کتب قدیمه خطی عربها که در علم هیئت مرقوم شده و عین آنها در کتابخانه پاریس وبرلن ولندن موجود است ترصید اختلاف عروض قمر که از مسائل مهمه علم نجوم وهیئت است بفکر وفهم آنها قبل از (خواجه تیکو براجه) بزیاد تر از ششصد سال واقع گردیده است اما نشر علوم فلسفه از عرب وانتقال آن بسوی اروپ چنانچه مورخ مذکور فرانسوی گفته بطور خلاصه این است که اول کتابی که از عربی در اروپا ترجمه شد فلسفه ابن متوفی سنه ۵۹۵ هجری میباشد که (موسی بن طیبون) و (سموئیل بن صمبون) در عهد امپراطور (فردریك دوم) امپراطور آلمانید او را ترجمه بسوی لاتین نمودند وپس از آن (یهود بن سلیمان) بترجمه فلسفه عربیه در سنه ۱۲۴۷ بسوی

(۱) اول مخترع زیج نجومی در اروپا

عبرانی و لاتینی پرداخت و کتاب طلب الحکمه را نوشته و پس از آن یعقوب بن ابی مریم بن ابی سمشون متوفی حوالی سنه ۱۳۳۲ که مقیم (نانیس) بود عده از کتب ابن رشد را بلاتینی ترجمه نمود (دکالونیم بن کالونیم) متولد در سنه (۱۸۸۷)م در سنه (۱۳۲۸) کتاب تهافت التهافت ابن رشد را بعبرانی ترجمه نمود اما علمای اروپ که خود بنفسه متصدی ترجمه کتب علمای عرب و فضلای اسلام گردیده اند (اول) از ایشان (سلوستر) دوم است که در سنه ۹۷۰ الی سنه ۹۸۰ میلادیه علوم ریاضیه را که از عرب اسپانیا کسب نموده داخل در زبان لاتینی نمود (دوم) (اهلارد) اکلیسی که از سنه ۱۱۰۰ الی سنه ۱۱۲۰ م در کلیه نواحی اسپانیا و مصر سیاحت نمود و مبادی اقلیدس را از عربی به انکلیزی ترجمه نمود (سوم) (افلاطون طیفولی) که طیفول شهری است قرب رومیه ترجمه نمود از عربیه ریاضیات کردیه را (چهارم) (رورلف) یکنفر از اهالی (بروکس) بلجیکی ترجمه نمود از عربی مسائل بطلمیوس متعلقه بکرهٔ زمین و اوضاع آسمانی که (مصور) (بر خریطه) بصور مبسوطه بود (پنجم) (ایونرد) در سنه ۱۲۰۰ میلادیه ترجمه بزبان فرنکی نمود مسائل جبریه را که از علمای عرب در فلسطین و اسپانیو تعلیم گرفته بود (ششم) (فمیانوس] از علمای فرانسه در اسپانیو در قرن سیزدهم ترجمه نمود از زبان عربی کتاب قلیدس را اضافه نمود بر او شرحی راکه خود تالیف کرده بود (هفتم) (یتلیون) پولندی به ترجمهٔ کتاب خازن در ضوء و نظر بزبان لاتینی به پرداخت (هشتم)[چهاردهم] کریمونی از علمای اروپ ترجمه نمود بزبان لاتینی کتاب محیطی و کتاب (حاسرین) حیات را در

کمیا و دیگر آنکه کلیه کتب (ابن سینا) مکرر ترجمه شده و بطبع رسیده و کتب ابن بیطار و مؤلفات محمد زکریا و کتب علی بن عباس فارس که بقلم (لاکلارك) بفرانسوی ترجمه شده و زیاده از شش قرن در مدارس اروپا از روی آن کتب تدریس میشد و ایضاً مؤلف مذکور گوید که مسلمین و عربها راست فضیلتی بزرگ در علم کیمیا و علم نباتات و در قرون اخیر علمای فن مذکور در اروپ چون تاریخ بدو ظهور این علم بحث کردند محقق گردید که مؤسس این علم و واضع آن عربها بوده ماندو کتاب قرابادین در تراکیب ادویه تالیف (شاپور بن سهل)متوفی ۲۵۵ هجری مکرر در اروپا میان در میان علمای علم نبات و صیدلیه و کیمیا ترجمه شده و از دیگر این شواهد بر آن آنکه هنوز اغلب اسماء ادویه و نباتات در بین علمای این فن در اروپ بلفظ عربی تلفظ میگردد و خود علمای فرنگ تصدیق کرده اند که مستکشف [ماء الفضه) (آسید نتریك) و زیت الزاج (آسید کرنیلك) و ماء الذهب (آسید نتر و هید رو کلوریك) و (بوتاسا) و (روح نشادر) و نمك آن و نترات درجن (سنك جهنم) و کلورید زیبق [حجر سای) و اکسید الزیبق) و ملح البارود ﴿ نترات وتاسا ﴾ و غیر ذالك علمای علم شیمی و صیدلیه و کیمیائی از عربها بوده اند.

ناتمام

در ولادت مولی الموالی (ع)

﴿ از منشم محمد رضا رضوی ﴾

از هلال رجب آنا ز جلالت بر پاست   کاندرین ماه زمین رشك سپهر مینا ست

وسد از سوی غری مالك الملك بر گوش — جلوه حق بنگر فاش بطور سینا ست

چه خوش این نکته دلجوی سر آمد (جیحون) — جشن میلاد خداوند سفیران خداست

جلوه ئی کرد که تا آن ید وبیضا موسی — نشناسد بر او دست چپ خویش زراست

دری از قلزم توحید بر ون شد که ز قدر — قاب قوسین یکی قطره اش از صد دریاست

آنکه تا نور رخش کرد تجلی بحرم — گشت مسجود امم کعبه واز بتها کاست

مظهر لطف خدا حیدر کرار کزی او — پایهٔ دین مبین نبوی احمد راست

که تا صبح زند تکیه نبی را بفراش — مونس خاص وراگاه شام اسری است

بهره از مهر نبوت بدمی بر در سون — که دو کتفش بکف پاك مبارك آراست

عجب این نیست که یکشب به چهل محفل بود — کو مکانی که در آن پرتو او نیست کجاست

نیست بیهوده که خوانند گروهیش خدای — کز سراپای وی آثار خدائی پیداست

(رضوی) تا که بدامان ولایش زده چنگ — فارغ البال همی از فزع روز جزاست

ترجمه از مجله آمریکا

THE RING TUM PHI.. WASHINGTON AND LEE UNIVERSITY. (AMERICA)

بقلم فیلسوف ونویسندهٔ بزرك آمریکائی :

ول دورانت

Professor Will Durant

(حضرت محمد ابن عبد الله) دینی بزرك ومحکم وتوحیدی کامل وبی نظیر

برای بشر آورده که بزودی عالم را فرا گرفت واز قسمت بمرا کش وجنوب اروپا وترکیه واسپانیا واز بیت المقدس تا بغداد ـ طهران ـ هندوستان ـ افغانستان ـ تبت ـ چین ونصف آسیا را مسخر نمود این ممالک عظیم را قرنها که آغاز آن صدر اسلامست وپس از(۱۳۰۰) سال تا کنون نیز امتداد دارد تحت تسلط وسیطرهٔ خود قرار داد ـ جنگهائی که دررکاب او بوقوع پیوست وجهاد های بزرگی که پس از او بسر مشق او وقوع یافت از بزرگترین وعالی ترین جنگهای ظفر آمیز عالم است که دنیا را از لوث شرك وبربریّت خارج نموده وبشاه راه توحید وسعادت ابدی وارد نموده است ـ دین (اسلام) دینی شریف و عالی ـ دینی متکی بر توحید وخدا شناسی صرف ـ دینی که قدسیّین واولیاء وروحانیون عظیم وبی نظیر بوجود آورد دینی که خلق را بخدا متوجه وبعالم دیگر معتقد کرد دینی که استحکامی بکار قضا وقدر بخشید ـ دینی است که فضیلت حسبی ونسبی ونژادی از بین برده وفقط بزرگی را بعمل صالح مقید نموده است و ملتی که غلام سیاه حبشی را با شاهزاده قریشی در یك سفره نشانده و بکلی تفوق و بزرگی و تمول و ثروت را از بین برد و فرمود :

(و ما اموالکم و لا اولادکم بالتی تقربکم عندنا زلفی الا من آمن و عمل صالحاً فاولئك لهم جزاء الضعف بما عملو و هم فی الغرفت آمنون) دینی است که فرق پادشاه و فقیر را از بین برده است و همه را در یك حال سر برهنه و پا برهنه در مکه معظمه طواف میدهد همه را در صف نماز دوش بدوش ایستانده امتیازی قائل نمیشود دینی است که مایهٔ تمی پادشاه از فقیر صالح تملق بگوید دینی است که با مزایای اخلاقی و سیاسی مزین گشته

و حس برادری و سوسیالیست حقیقی را در عالم تولید نموده است و بالاخره دینی کامل و بی نظیر است ـ این دین مقدس در قرطبه و غرناطه و قاهره و بغداد و دهلی و ایران و بسیاری نقاط دیگر پایه ئی محکم و استوار و تزلزل نا پذیر دارد ـ مساجد و جامعات و محافل بزرك دینی بوجود آورد دینی بود که فرمان فرمایان بزرك و مربیان اخلاقی عالی مقدار بعالم بخشید دینی که حاکم بزرکی چون (شاه عباس کبیر) (اکبر شاه هندی) (نادرشاه افشار) بوجود آورد ـ که اسپانیا و مصر و قسطنطنیه و هند و ایران را به عمارات محکم و جلیل بی نظیر از قبیل قصر حمرا و بتاج محال و غیره مزین کرد ـ مسلمین با اجرای دستورات و مقررات این دین شریف باوج ترقی و سعادت نایل گشت و امروز هم با اینکه اختلاف سیاسی و مشکلی در بین ایشان بسیار است می بینیم که روز بروز بر عده و قوت خودمی افزاید ـ با اینکه سهل انکاری در امور دینی و تقلید کورکورانه ملل غرب و ترك قوانین اسلامی پراکندکی و اغتشاشی در احوال مسلمین ایجاد کرده است معهذا هر لحظه که این دستورات و قوانین را بکار ببندند قدمهای بزرك در راه توسعه و ترقی می گذارند ـ امروز مشاهده می کنیم که در هندوچین و نقاط مختلفه افریقا و آسیا و آمریکا معتقدین و مؤمنین باین دین شریف ساعت بساعت زیاد تر میگردد و در بسیاری از ممالك اروپا و آمریکا نیز نفوس را بدستورات عالی دین خود متوجه ساخته اند.

حقیقةً با استحکام کاملی که در مبانی این دین مقدس می بینم قدرت و یارای آن را ندارم که بگویم روزی دین مقدس اسلام عالم را فرا نخواهد گرفت و

نزدیک است جداً معتقد شوم که آینده دنیا قطعاً بدست مسلمین خواهد بود

(من لم یشکر الناس لم یشکر الله)

آقایان محترم ذیل هر یک بمقداریکه در خور شئوناتشان بوده نسبت باین مؤسسهٔ دینی و ملی مساعدت مالی فرموده و کار کردن این مجله را قرین امتنان و افتخار داشته اند ما بنام تشکر و قدر دانی اسامیه سامیه آقان را ذیلاً نگاشته و از آقان اظهار امتنان مینمائیم (و لمثلهم فلیعمل العاملون)

نمره - ولایات

۱ - قم - حضرت آیة الله آقای حاجی شیخ عبد الکریم حایری متع الله المسلمین بطول البقاء

۲ - « - « حجة الاسلام آقای آقا شیخ مهدی قمی دامت برکاته

۳ - « - « عمدة التجار آقای حاج شیخ علی اصغر تاجر قمی و پسران دام اقبالهم

۴ - مشهد - « آقای حاجی قایمقام رضوی دام اقباله العالی

۵ - « - « « حاجی سید محمد علی مبارکی واعظ اصفهانی دامت برکاته

۶ - کرمان « « حاجی زین العابدین خان دامت برکاته و فضائله

۷ گناباد - « « شیخ محمد حسن صالح علیشاه « «

۸ - استراباد « « سید کاظم تاجر حبیبی دام اقباله

۹ - بوشهر - « « سید محمد رضا کازرونی و پسران تاجر « «

۱۰ - تبریز - « « محمد اسمعیل تاجر خراسانچی « «

۱۱ سمنان آقای آقا سید ابوالقاسم مرتضوی دام اقباله

۱۲ بمبئی آقای حاج غلامرضا زمانی تاجر لاری دام اقباله

ندای ترقی وآستانهٔ قدس

بر احدی مخفی وپوشیده نیست که مؤسسات خیریهٔ آستانهٔ قدس مخصوصاً در عصر فرخندهٔ اعلیحضرت پهلوی خلدالله ملکه وسلطانه واز بدو مباشرت آقای اسدی نیابت تولیت عظمی بسی قابل تقدیر وتمجید است مخصوصاً اقدامات و نتایج عملیات یکسالهٔ آستانهٔ قدس هرگاه بطور مقیاس ملاحظه شود که مثلاً در یکسال چند نفر مریض بخرج آستانه شفا یافته و چند زایر بمقصد رسیده و چند ها گرسنه وبرهنه سیر وپوشیده شده وچقدر اطفال لایق بی مکنت تعلیم وتربیت شده اند هرآینه معلوم میشود که در این چند ساله از (۱۳۰۵) تا حال چه خدماتی برجسته عملی شده ودر آتیه چه خدماتی خواهد شد بویژه آنکه نیات مقدسه نیابت تولیت عظمی در آتیه نزدیکی تأسیسات دیگریرا نیز ایجاد مینماید که روز افزون عوایدات این آستانه مقدسه تعمیم یافته ونفعش اتم واکمل شود ـ مجله ندای ترقی نظر باینکه در این بلد مقدس انتشار میابد و طرفدار دیانت ومقدسات مذهبی است رسماً خود را در حمایت این آستانه مقدسه میداند وانتساب باین درگاه را باعث افتخار ومباهات خود میشمارد ـ بنا بر این مقتضی است که مسلمین غیور هم قدر دانی نموده واز معاونت ومساعدت با این مؤسسه تا هر درجه که میتوانند مضایقه ننمایند ـ حقوق حقهٔ این مجله دیانتی امانت حضرت ثامن الائمه ارواحنا فداهست که مسلمین لازم است بنام مراعات امانت وحقوق رضوی از ادای این قلیل وجه‌آبونه تسامح روا نداشته وکارکنان این مؤسسه را قرین امتنان بنمایند

(ندای ترقی)

نقل از جریده تبریز

تفریحات علمی

﴿امتحان میکنم مرکب را﴾ ﴿مرزخ روز میکشم شب را﴾

﴿اسم یار بود و اول حرفش بود است﴾ ﴿طرفینش بود و اوسط آن نات بود﴾

﴿چو بیم او گذرد بر سوامع ملکوت﴾ ﴿بقدر مرتبه هر یک ز جا بلند شوند﴾

﴿توبرکات ـ لطفعلی ـ ملك پور﴾

گشت روشن مشرق و مغرب زلطف دادگر * خور چو بر خاك خراسان ازا فو بنهادسر

زنده گردانید عالم را بنور خود خدا * جمله ذرات جهان را از تمام بحر و بر

خفته بودم چند روزی در تمام عمر خود * کرد بیدارم زخواب خوش ندای پر سحر

از ندای این ترقی و از مقالاتش همی * گوش دل بنهاده بر در تا همی آید خبر

هاتفی بنمود آوازه که تا چندی خموش * بلبلان امروز رقصانند بر شاخ شجر

تربیت بنمود هر عاقل و عارف را همی * حکمت لقمان دوران این جهان را سر بسر

اقتصاد و اجتماع و هم تمدن هم معرفت * گنج حکمت را ز لقمان گیر در برای پسر

اصل دانش را اگر خواهی بیاموزی بدان * ز مدیر این مجله حکمت و دانش نگر

آنکه هم اسم محمد گشت و هم نام علی * با رضا منسوب و در خاك خراسانش مقر

جای دارد توده اسلام تقدیمش کنند * چونکه از جان میکند خدمت بانواع بشر

میکنم هردم ثنا بر اهل علم و معرفت * سیما شخصی که دارد او نشانی از پدر

حضرت فخر معظم دکتر ابراهیم راد * کز بیانات شریفش میشود روشن نظر

تا ابد پاینده بادا این اساس معرفت * تا بود گردنده گردون تابود شمس وقمر

گرچه نبود قیمتی بر گفته مجنون ولی * هر کلامی را بود قدر و بیانی را اثر

حسب آثار کن

Nawab Sir Salar Jang Bahadar
نواب سر سالار جنگ بهادر Hyderabad
Deccan

India

(سالنامه ۱۳۱۱ پارس)

Pl do Kindness

سالنامه پارس از حیث خوبی و مطالب تاریخی و حوادث یکساله و قوانین موضوعه و سایر مطالب متنوعه مفیده محتاج بتوصیف نیست و علاوه بر مزایای سالهای قبل امسال جایزه هائی که جهت برندگان ته[illegible] صد تومان است و از طرفی هم امسال بواسطه گرانی کاغذ سالنامه [illegible] قبوض داده خواهد شد ـ قبوض قبل از انتشار رسیده [illegible] را علاوه بر داشتن یك سالنامه و تقویم مفید ممکن است [illegible] و در مقابل [illegible] دادن شش قران صد تومان دریافت نمایند [illegible] ندای ترقی

(اعلان)

کتب موجوده ذیل را از دفتر ندای ترقی ابتیاع فرمائید

طب جدید [illegible] ـ تمدن اسلام یکقران ـ رسالة [illegible] ده شاهی ـ [illegible] ـ [illegible] نظامنامه اساس شیر و خورشید سرخ ایران پنج شاهی ـ دورهٔ اول و دوم ندای ترقی دوازده شماره در یکجلد پانزده [illegible] خارجه باضافه تمبر پست

دفتر ندای ترقی